

Veijo Saano

LKT, kliinisen farmakologian erikoislääkäri
Suomalainen lääkäriseura Duodecim

Homeopatia alkuaan ja nykyisin

Saksalainen lääkäri Samuel Hahnemann kehitti 1700-luvun lopulla homeopatian vaihtoehdoksi aikansa vallitsevalle lääkinnälle. Homeopatia on säilynyt nykypäiviin asti, vaikka se perustuu tieteellisesti kestäättömiin uskomuksiin.

Homeopatia lienee tunnetuinta uskomuslääkintää länsimaissa. Euroopassa homeopatiaa käytetään eniten Ranskassa, Saksassa ja Italiassa. Myös Alankomaissa, Belgiassa, Isossa-Britanniassa ja Sveitsissä homeopaattinen lääkintä tunnetaan laajalti.

Osaksi homeopatian suosio johtuu siitä, että **Samuel Hahnemannin** ajatusten mukaisen klassisen homeopatian rinnalle on tullut helpommin kaupallistettavia homeopatian muotoja kuten useiden homeopaattisten valmisteiden samanaikainen käyttö ja yhdistelmävalmisteiden käyttö.

Vaikka homeopaattisilla valmisteilla ei ole tieteellisesti osoitettua tehoa, sisällytettiin ne eurooppalaisiin lääkesäädöksiin vuonna 1992. Siitä lähtien homeopaattisten valmisteiden laadun ja turvallisuuden valvonta on kuulunut lääkevalvonnan piiriin.

Virallisen lääkinnän vaihtoehto

Alkuaan homeopatia ei ole täydentävä hoitomuoto, vaan vallitsevan lääkinnän korvaava oppi 1700-luvulta. Tuolloin potilaille annettiin muun muassa oksennus- ja ulostuslääkkeitä suurina annoksina ja suonta iskettiin pahaksi uskotun veren poistamiseksi. Hoitojen vaarallisuuden takia hoitamatta jättäminen olisi usein tuottanut paremman tuloksen.

Samuel Hahnemann (v. 1755–1843) nimesi vallitsevan lääkinnän allopatiaksi (kreikan kielen sanoista *allos* = toinen, vieras sekä *pathos* = tauti) ja kehitti tilalle opin, jolle hän antoi nimen homeopatia (*homoios* = samanlainen).

Homeopatian periaatteet julkaistiin kirjassa *Organon der rationellen Heilkunst* vuonna 1810. Opille keskeisiä ovat similia-periaate ja potensointi.

Similia-periaatteen mukaan ”samanlainen parantaa samanlaista” (similia similibus curantur). Taudille ominaisia oireita terveille aiheuttava aine sopii laimennettuna kyseisen taudin parantamiseen.

Potensointi tarkoittaa, että lääkeaineen vaikutus voimistuu, kun sitä laimennetaan ja ravistellaan voimakkaasti.

Samanlaisella parantaminen

Similia-periaatteen taustalla lienee Hahnemannin kokemus kiinankuoren vaikutuksesta. Kiinapuiden eli *Cinchona*-lajien kuorta käytettiin malarian ja kaikenlaisten kuumetautien hoitoon. Hahnemann sai kuumetta kokeillessaan kiinankuoren vaikutusta itseensä.

Kiinankuori estää malarialaisen lisääntymistä elimistössä, mistä ma-

larian oireiden lievittyminen johtuu. Yleensä kiinankuori ei aiheuta kuumetta, eikä se myöskään vaikuta kuumetta alentavasti.

Kiinankuoreen perustuvat similia-päätelmät olivat virheellisiä, mutta niille on kaikupohjaa lääkinnän historiassa. Similia-periaate on sukua alkemisti **Paracelsuksen** (v. 1493–1541) signatuura-opille. Sen mukaan kasveissa ja muissa luonnonaineksissa on tunnusmerkkejä, joista voi päätellä hoidollisen käyttötarkoituksen. Sama uskomus ilmenee usein myös kansanomaisessa lääkinnässä.

Voimaa laimentamalla

Hahnemannin oma idea, potensointi, perustui uskomukseen, jonka mukaan hyvin pienet ainemäärät aktivoivat elimistön paranemiskykyä, ”vitaalienergiaa”, enemmän kuin suuret ainemäärät.

Homeopaattiset lääkkeet ovat lähes aina pitkälle laimennettuja nestemäisiä ja kiinteitä valmisteita. Laimennettaessa otetaan yksi osa kantaluuosta ja yhdeksän (tai 99, 999 tai 49999) osaa väliainetta ja ravistellaan voimakkaasti. Vastaavista laimennoksista käytetään nimiä D-, C-, M- ja LM-potenssit.

Jos aine ei liukene, jauhetaan aine ensin hienoksi maitosokerin kanssa

hiertämällä. Homeopatiassa uskotaan, että hiertämisen jälkeen aineiden fysikaalis-kemiallinen luonne muuttuu niin, että jopa metallit liukenevat veteen ja alkoholiin.

Hahnemann itse käytti vain käsin ravistelua, mutta sittemmin on alkuperäisestä opista joustettu, ja alan tehtaissa käytetään koneellista ravistelua. Hahnemannin periaatteita noudatetaan tarkimmin klassisessa homeopatiassa.

Homeopaattisen valmistein valinta

Klassisessa, Hahnemannin oppien mukaisessa homeopatiassa on ensisijaista hoidon yksilökohtaisuus. Potilaasta tehdään perusteellisella haastattelulla oirekuva, synteesi potilaan kokemista oireista ja potilaan olemuksesta; diagnoosia ei tehdä.

Homeopaattinen valmiste valitaan siten, että pyritään löytämään vastinpari potilaan oirekuvan ja lääkkeen aiheuttaman oirekuvan mukaan. Ho-

meopaattisten valmisteiden oirekuva perustuu terveille tutkimushenkilöille tehtyihin kokeisiin. Potilaille tehtäviä kliinisiä lääketutkimuksia, joilla valmisteiden teho selvitetään, ei homeopatiassa pidetä tarpeellisina.

Klassisessa homeopatiassa potilasta hoidetaan vain yhdellä lääkkeellä kerrallaan. Käyttöön on tullut myös poikkeavia homeopatian muotoja, kuten kompleksihomeopatia. Siinä käytetään yhtä aikaa useita valmisteita, ja niitä voidaan ottaa päivittäin useita kertoja. Myös yhdistelmävalmisteita saatetaan käyttää.

Homeopaattisen lääkkeen valinnassa käytetään nykyisin perusteellisen haastattelun sijasta muitakin menetelmiä, muun muassa irisdiagnoosia. Tarjolla on myös homeopaattisia itsehoitovalmisteita, joita ostetaan tietyn oireen tai tutun taudin, esimerkiksi ripulin tai allergisen nuhan hoitoon. Nämä poikkeamat homeopatian alkuperäisistä periaatteista ovat osaltaan lisänneet homeopaattisten valmisteiden kauppaa. ●

- Australian Government. National Health and Medical Research Council. NHMRC statement on homeopathy and NHMRC information paper – evidence on the effectiveness of homeopathy for treating health conditions. www.nhmrc.gov.au
- Dekkers J.T.H.J. What about homeopathy? A comparative investigation into the cases of current popularity of homeopathy in The USA, The UK, India and The Netherlands. Master of Arts Comparative History Thesis written under the authority of the University of Utrecht, 2009.
- Javanainen M, Saano V. Homeopatian taustat ja nykykäytäntö. *Suom Lääkäril* 1996; 51(1–2): 53–8.
- Vithoulkas G. Homeopatian perusteet. WSOY 2002.

Sari Koski

Erikoistutkija, Fimea

HOMEOPAATTISET VALMISTEET JA NIIDEN VALVONTA

Suomessa lääkevalmisteita, myös homeopaattisia ja antroposofisia valmisteita, valvoo Fimea. Vaihtoehtoisten hoitomuotojen tai ammatinharjoittajien toiminnan valvonta ei kuulu Fimean toimialaan.

Homeopaattiset valmisteet kuuluvat ennakkovalvonnan piiriin. Valmisteet tarvitsevat myyntiluvan tai rekisteröinnin ennen niiden tuontia markkinoille.

Homeopaattiset valmisteet valmistetaan lääketehaassa ja ne jaellaan lääketukku kauppojen kautta.

Homeopaattinen valmiste (*homeopathic medicinal product*)

Lääkevalmiste, joka on valmistettu homeopaattisista kannoista (stock) Euroopan farmakopeassa kuvatun tai sen puuttuessa jäsenvaltiossa virallisesti käytetyissä farmakopeoissa kuvatun homeopaattisen valmistusmenetelmän mukaisesti. Homeopaattinen valmiste voi olla valmistettu useammasta homeopaattisesta kannasta.

Antroposofinen valmiste (*anthroposophical medicinal product*)

EU-lainsäädännössä homeopaattisen valmistein määritelmän mukainen lääkevalmiste. Ei eroa valmistusmenetelmän perusteella homeopaattisesta valmisteesta. Ellei täytä homeopaattisen valmistein määritelmää, antroposofinen valmiste saattaa sopia jaoteltavaksi perinteiseksi kasvirohdosvalmisteeksi tai tavanomaiseksi lääkevalmisteeksi.

AIHEESTA ENEMMÄN

Sari Koski. Homeopaattiset valmisteet laakevalvonnassa. *Sic!* 2014; 4(3): 50–1.

